

Margreet & Reina Crispijn

PRELUDE
in SPRINGTIJ

Roman

Margreet en Reina Crispijn

PRELUDE IN
SPRINGTIJ

Zomer & Keuning

Hoofdstuk 1

Zeeland, 31 januari, 1953

Met een schok kwam de auto tot stilstand. Olivier van Boulogne uitte een verwensing. Het licht van de koplampen viel op een ontwortelde boom dwars over de weg. Dit was niet bepaald zijn geluksdag, dacht hij. De narigheid was 's morgens al begonnen. Met geen mogelijkheid had hij zijn auto, een Morris, aan de praat kunnen krijgen. Gelukkig was er nog een monteur op de kazerne geweest die hem, hoewel het niet was toegestaan, uit de brand had geholpen. Toen had hij een verkeerde afslag genomen, en nu lag er een boom over de weg. Hij deed het portier open en stapte uit. De wind joeg fluitend langs de kabels van de telefoonpalen. De lampen die hoog in de lichtmasten hingen, zwiepten zwalkend heen en weer. Olivier rilde. De koude beet hem in het gezicht, het lawaai om hem heen nam toe. Takken knapten af en scheerden rakelings langs hem heen. Het werd hier nog knap gevaarlijk. Hij trok de sjaal vaster om zijn hals en stapte haastig weer in. Hier stond hij met zijn auto in het midden van niemandsland, terwijl er in de wijde omtrek geen levende ziel te bekennen was. Hij moest maken dat hij uit deze onveilige situatie wegwam. Doorrijden ging niet. Olivier draaide zich om en tuurde de duisternis in. Aan de rechterkant zag hij plotseling licht achter een bosje. Misschien een boerderij? Als er nu ook nog maar een zijweg was. Hij reed achteruit. Na ongeveer vijftig meter ontdekte hij de zijweg. Hotsend en botsend reed hij het kronkelige pad af langs een donker bosje. Tussen de zwiepende bomen was licht zichtbaar. Een met populieren omzoomde oprijlaan liep vanaf de weg omhoog. Olivier draaide de auto het erf op. Hij deed de motor uit en keek verrast naar boven. Een boerderijtje had hij verwacht, niet dit statige pand. De luiken voor de dubbele ramen aan weerskanten van de voordeur waren gesloten. Het licht dat hij gezien had, bleek afkomstig van twee lantaarns die naast de monumentale voordeur hingen. Het imposante huis werd omringd door hoge, knoestige bomen, die elkaar nu en dan krakend raakten. Lang kon hij niet blijven staan, want de takken vlogen hem om de oren. Oli-

vier liep nog wat verder omhoog en liet een grote klopper vallen op de glanzend groene paneeldeer. Het duurde even. Toen klonk er gestommel.

Een tener meisje opende de deur. Ze had een grote schort voor. Ah, de hulp in de huishouding, dacht Olivier. 'Goedenavond. Zou je misschien even je meneer of mevrouw willen roepen?'

Het gezicht van het meisje verstarde.

'Ik zal mijn vader roepen', zei ze afgemeten.

O nee, hè. Dat kon er ook nog wel bij. Had hij waarschijnlijk de dochter des huizes aangezien voor een dienstmeisje. Nou ja, wie droeg er nu ook een schort ... Zijn moeder en zijn zusjes zeker niet. Dienstmeisjes droegen schorten.

Het meisje draaide zich om, maar voordat ze wegliep, verscheen er iemand achter haar in de gang.

'Wie is er aan de deur, Laurien?', klonk een mannenstem. De stem behoorde toe aan een man met een lang postuur en een niet-alledaags uiterlijk. De bovenkant van zijn hoofd was kaal, terwijl het haar aan de zijkanten overvloedig over zijn oren golfde. Een forse, gebogen neus domineerde het gebruide gezicht.

Olivier deed een stap naar voren en stak zijn hand uit. 'Olivier van Boulogne', stelde hij zich voor. 'Ollie voor vrienden', voegde hij er gewoontegetrouw aan toe. 'Het spijt me dat ik u op de zaterdagavond moet storen, maar ik ben bang dat ik verdwaald ben. Verderop is de weg afgesloten door een omgevallen boom. Ik ...'

'Komt u binnen', onderbrak de man hem. 'Het is inderdaad noodweer en levensgevaarlijk om nu verder te rijden. Het kan hier op Tholen best spoken.' De man hield de deur wijd open en nodigde Olivier met een handgebaar naar binnen.

Ze liepen de lange gang door en kwamen in een grote keuken terecht, die verlicht werd door koperen olielampen. Het vertrek ademde soberheid. De vloer bestond uit rode plavuizen, die hier en daar gebutst waren. In een grauwwitte, gemetselde schouw stond een groot, zwart geëmailleerd fornuis met een koperen rand, waarop verschillende pannen stonden te pruttelen en te sissen. Naast de schouw waren onbewerkte planken aangebracht, waarop in elkaar

gestapelde zwarte pannen stonden. Bruin met wit gestreepte gordijnen hingen voor de lage ramen, die vanwege de storm aan de buitenkant waren afgesloten met groene houten luiken. In de keuken rook het heerlijk naar gebakken aardappels.

Nu pas beseftte Olivier dat hij vanaf twaalf uur die middag niets meer had gegeten.

De man stak zijn hand uit. ‘Luteyn’, zei hij. ‘En dit is mijn dochter, Laurien’, vervolgde hij.

Het meisje knikte kort, maar stak haar hand niet uit.

Olivier kon haar nu nauwkeuriger opnemen. Het lamplicht viel op een smal gezicht met langwerpige, grijsblauwe ogen onder smalle, bruine wenkbrauwen. Lichtbruine krullen zwierden langs de zijkan-ten van haar wangen, terwijl de rest van het haar uitwaaierte op haar rug. Het gezicht deed een beetje middeleeuws aan. Het meisje had model kunnen staan voor een van de serafijnen uit een altaarstuk van de gebroeders Van Eyck: engelen die met hun onaangedane gezichten naar het klavier van een orgel staarden. Alleen de gouden hoofdband ontbrak nog. Het meisje keek Olivier koel aan. Op een of andere manier kon hij zich niet aan de indruk onttrekken dat haar houding een bepaalde waakzaamheid uitstraalde. Zijn ogen gleden keurend langs haar figuur. De handen en voeten waren wel wat erg lang en smal. Ze was niet bepaald zijn type. Hij hield meer van uitbundige vrouwen in zwierige, opvallende kleding. Dit meisje leek te rustig, te ingetogen en vooral te veel op haar hoede. Hoe oud zou ze zijn? Was ze al twintig? Nou ja, wat bezielde hem, hij ging toch niet naar Tholen – daar noemde je me ook een plaats – om een meisje te versieren?

Waren zijn gedachten op zijn gezicht te lezen? Het meisje verborg haar handen in de zakken van haar schort en draaide zich om. Ze liep naar het grote fornuis en begon in een pan te roeren. Ze besteedde geen aandacht meer aan de onverwachte gast.

Nog steeds was Laurien verontwaardigd. Die hooghartige manier van spreken: ‘Goedenavond. Zou je misschien even je meneer of mevrouw willen roepen?’ Alleen maar omdat ze een schort voor had. Alsof hij meer was dan een dienstmeisje ... Typisch een man

die heel goed wist wat hij waard was. Ollie ... Wat een kinderachtige naam voor een volwassen man, dacht ze afkeurend. Hij was natuurlijk gewend op wintersport te gaan. Waar kwam anders die bruine gelaatskleur vandaan? Ze moest toegeven: Olivier van Bologne was knap, met dat rossig blonde haar en die vreemde, grijs-groene ogen, maar ze voelde zich altijd heel ongemakkelijk in het gezelschap van dergelijke vlotte types. Ze had zijn keurende blikken wel opgemerkt. Automatisch had ze haar handen weggemoffeld in de zakken van haar schort. Die vreselijke lange handen en voeten ... Hoe vaak had ze daar geen opmerkingen over gehoord? En nu weer de sceptische blikken van die indringer. Want een indringer was hij, op deze stormachtige zaterdagavond. Papa zou hem natuurlijk uitnodigen om te blijven slapen. Moesten ze hem vanavond ook nog bezighouden met gezellig gebabbel. En ze had zich er zo op verheugd *China Court* te kunnen lezen, een boek van haar lievelingsschrijfster Rumer Godden, het romantische verhaal over twee jonge mensen die verliefd op elkaar worden en een grote erfenis krijgen van een overleden grootmoeder, mevrouw Quinn. Laurien hield van de Engelse taal.

‘Je kunt je natte jas daar wel ophangen’, hoorde ze haar vader zeggen. Laurien zag vanuit haar ooghoeken dat hij naar de kapstok wees. Haar vader had geen last van minderwaardigheidsgevoelens. Die beschouwde iedereen als zijn gelijke.

Verderop in het huis begon iemand met een lage, monotone stem te zingen.

‘We moesten maar snel gaan eten, want je tante is in een opstandige bui’, zei Floris Luteyn.

‘Ik zal even naar haar toe gaan om haar te halen.’ Laurien nam de pan met gebakken aardappels van de kookplaat, leegde hem in een crème aardewerken dekschaal en zette die alvast op tafel. Toen liep ze met haar vader en Olivier mee.

De huiskamer was een groot, rechthoekig, somber vertrek. Een reusachtig mahoniehouten kabinet overheerste een korte kant van de kamer. Halverwege de lange buitenmuur was een zwarte, marmeren schouw tussen twee hoge ramen. Bruine gordijnen van zwaar

velours onttrokken de vensters aan het gezicht. Naast de haard weggedoken in een lage leunstoel zat een donkere, gezette vrouw. Ze wiegde schokkend heen en weer. Met een boze blik nam ze de binnenkomen op. ‘Heel de lieve, lange dag, heen en weder wiegen. Waarom kwamen jullie niet?’, zong ze. Het zingen ging over in een jammerend praten. ‘Je weet toch dat ik honger heb? En ik ben bang, bang voor het water. Het water komt.’

Het meisje legde haar arm troostend om de brede schouders. ‘We gaan zo eten, en het water komt echt niet, tante Jonne’, zei ze sussend. ‘De dijken zijn zo hoog en sterk. Die houden het water heus wel tegen.’

‘Ja ja, dat zeg je altijd.’

‘Natuurlijk zeg ik dat altijd. Omdat het waar is.’

Gefascineerd keek Olivier naar het meisje. Het gesloten gezichtje had alle afweer verloren. Het straalde warmte en bewogenheid uit. Een wonderlijke emotie maakte zich van hem meester. Eén moment zou hij willen dat ze hem ook zo zou aankijken, maar het volgende ogenblik had hij zichzelf weer in de hand. Hij moest zich niet zo aanstellen.

Opeens kreeg de vrouw Olivier in de gaten, die achter het meisje en de man vandaan kwam. Een zonnige uitdrukking verscheen op haar gezicht.

‘Een dominee?’, vroeg ze schalks.

‘Nee, tante Jonne, dit is geen dominee. Dit is ...’

‘... een dokter’, onderbrak de vrouw het meisje triomfantelijk.

‘Ook geen dokter. Deze meneer heeft pech met zijn auto. Geef meneer eens een hand, Jonne’, zei Floris Luteyn.

‘Nee, hoor. Als hij geen dominee of dokter is, geef ik hem geen hand’, antwoordde de vrouw beslist.

Olivier schoot onwillekeurig in de lach.

‘Neem het haar maar niet kwalijk. Mijn zuster is niet helemaal bij de tijd’, zei Floris Luteyn, terwijl hij glimlachend zijn schouders ophaalde.

De tafel werd gedekt in de keuken. Jammer dat de tante ook aan tafel zat. Ollie voelde een lichte afkeer opkomen, elke keer wanneer

hij naar haar keek. Kon dat mens niet wat minder smakken en ten minste haar mond dichthouden terwijl ze at? En dan dat gezeur over het water dat kwam ... Hij vroeg zich af waar de vrouw des huizes bleef. Of was die er niet? Het meisje leek niet op haar vader, en zeker niet op haar onwijze tante.

Plotseling spreidde de tante haar armen wijd uit en barstte in luid zingen uit: 'k Wou dat ik een vogeltje was, o, wat zou ik vliegen.' Was je maar zo'n vogeltje, en vloog je maar weg, dacht Olivier. Hij wist dat ze niet goed bij haar verstand was, maar toch irriteerde de vrouw hem mateloos.

'Heel de lieve, lange dag, heen en weder wiegen', ging de vrouw onverdroten verder.

Het beeld van zijn overleden vader kwam hem voor de geest. Zijn charmante vader, die een hekel had aan bejaarde en seniele mensen. Zijn vader, die alle afwijkende en gehandicapte mensen afwees. Olivier van Boulogne wilde niet op zijn vader lijken. Tegelijkertijd wist hij dat de appel niet ver van de boom gevallen was. Leek hij maar meer op zijn moeder. Waarom hield dat mens haar mond niet?

Laurien zag de irritatie. Ze kon de man niet begrijpen. Hij kon toch zien dat tante Jonne niet helemaal in orde was? Vreemd genoeg schaamde ze zich toch ook een beetje voor haar. Ze zei wat korzelig: 'Netjes eten, tante. We hebben een gast.' Vervelend, waren ze maar alleen met hun drieën.

Na het eten bracht Laurien haar tante naar bed, en Floris Luteyn en Olivier vertrokken naar de grote kamer.

Olivier voelde zich opgelaten. Hier zat hij dan, bij wildvreemde mensen, in een deprimerende omgeving. Wat een tegenvaller dat het weer zo slecht was geworden. De weersverwachting van die morgen had alleen gerept van harde wind en buien. Je reed toch niet vrijwillig door dit afschuwelijke weer. Het zou beslist een saaie avond worden.

Maar dat sombere voorgevoel kwam niet uit. Floris Luteyn bleek een amusante verteller te zijn.

Olivier verbaasde zich over het meisje. Eigenlijk wilde hij wel iets meer van haar weten. Waarom deed ze zo afstandelijk? Zo erg was

het toch niet dat hij haar voor een dienstbode had aangezien? Gelukkig had ze dat stomme schort afgedaan, maar nog zag ze er niet uit. Waarom toch die bruine en beige kleuren? Niet dat hij zo gebrand was op haar aandacht, maar toch viel het hem een beetje tegen dat dit kind hem eigenlijk zo negeerde. Olivier was gewend aan overvloedige belangstelling. Hij kwam erachter dat Laurien op de kweekschool zat. Ze wilde onderwijzeres worden.

‘Wilde je niet studeren?’, vroeg Olivier. Iemand met een beetje verstand ging naar de universiteit.

‘Ik ben niet zo’n studiehoofd’, antwoordde Laurien afwerend. Ze had onmiddellijk door dat die man neerkeek op mensen die bij het onderwijs gingen werken. Ze verkilde. Bah, wat een nare avond. En dan die aanwakkerende wind. Ze kromp ineen bij elke windstoot die de luiken deed rammelen.

‘Onze Laurien houdt niet van dit weer’, lachte Floris Luteyn. ‘Ze is bang dat de dijken het op een keer laten afweten.’

‘Zo gek is dat idee niet, hoor’, merkte het meisje op verdedigende toon op. ‘Hoelang is het geleden dat er onderhoud aan werd gepleegd?’

‘Bangerik’, zei de man plagend.

Ze haalde haar schouders op.

Olivier was er ook niet helemaal gerust op. Het ging buiten wel heel erg tekeer. Hij was van plan de volgende morgen zo snel mogelijk te vertrekken. Tenminste, als zijn auto niet in elkaar was geramd door neervallende takken en rondzeilende dakpannen.

Opeens begon de vermoeidheid toe te slaan. Met moeite onderdrukte hij een geeuw. Het liefst ging hij nu naar bed.

Floris Luteyn zag de vermoeidheid op het gezicht van zijn gast. ‘Laurien, breng onze logé naar de logeerkamer. De man valt straks om van de slaap.’

Olivier lachte schaapachtig.

Het meisje troonde Olivier mee naar de logeerkamer, die net zo somber was als de rest van het huis. Een toiletstel van wit aardewerk stond op een donkerbruine commode.

‘In de lampetkan zit water. Wij hebben nog geen waterleiding. En

het toilet is beneden in de gang. Het is niet erg luxueus, vrees ik', zei ze afgemeten. 'We zijn niet zo op logés ingesteld.'

'Ik ben met alles tevreden', stelde Olivier haar gerust.

'Ik hoop dat de storm u niet uit uw slaap houdt', zei Laurien.

'Je mag wel 'je' zeggen, hoor. Zo oud ben ik nog niet. En maak je maar geen zorgen: wanneer ik slaap, kunnen geen tien kanonnen me wakker maken', verzekerde Olivier haar.

Toen het meisje de slaapkamer verlaten had, rolde Olivier van Boulogne in bed. Nog even hoorde hij het geweld van de storm. Toen was hij weg.

's Nachts werd hij wakker. Waar was hij? En wat waren dat voor vreemde geluiden? Regen sloeg tegen het raam, de wind loeide om het huis en er liepen mensen over de gang. Het was alsof er gevochten werd. Iemand jammerde hartverscheurend.

Slaapdronken kwam Olivier overeind. Hij stommelde door de kamer op zoek naar licht, maar vond het niet. Op de tast trok hij snel zijn kleren aan. Daarna deed hij de deur open. Bij het licht van een olielamp zag hij verbaasd hoe twee mensen bijna wanhopig aan het vechten waren. Het waren het meisje en haar onwijze tante. Het meisje had haar armen om de vrouw heen geslagen, die worstelde om los te komen.

'Het water komt. De dijken hebben het niet gehouden. We moeten naar de zolder. Neem zo veel mogelijk dekens mee. En als het kan, ook een matras', zei Laurien hijgend, terwijl ze ondertussen haar tante in bedwang probeerde te houden.

'Ik wil naar bed', protesteerde de vrouw huilend. 'Laat me los. Ik wil niet naar de zolder. Het is koud. Ik wil naar beneden, naar de kachel.'

'Tante Jonne, ga nu mee', zei het meisje radeloos. 'We moeten echt naar de zolder. Je wilt toch niet in het water zitten?!'

Olivier overzag de moeilijke situatie in één oogopslag.

'Laat mij maar', zei hij tegen het meisje. Hij greep de vrouw bij haar armen. Zonder op haar protesten te letten, bracht hij haar naar de zolder en zette haar daar neer op een kist.

'Zitten blijven', voegde hij haar streng toe.

De aanpak hielp. De vrouw dook ineem. Met betraande ogen keek ze hem bang, maar ook kwaad aan.

Olivier rende naar beneden.

Samen met Laurien liep hij alle slaapkamers door en verzamelde zo veel mogelijk dekens en lakens. Ze sjorden twee matrassen naar de zolder.

Het lawaai in en om het huis was enorm.

Olivier begon nu toch wel bang te worden. Hij had er geen flauw idee van hoe diep het land achter de dijken lag. Tot hoe hoog zou het water stijgen? Maar meteen duwde hij die gedachte weg. Hij moest helpen. 'Waar is je vader?', vroeg hij aan Laurien, toen alles naar boven was gebracht.

'Beneden.'

Olivier rende de trap af. Beneden wachtte hem de schok van zijn leven. Het water stroomde van alle kanten in rap tempo het huis binnen.

'Hier is een stel lieslaarzen', schreeuwde Floris Luteyn.

Haastig deed Olivier de veel te grote laarzen aan.

'Aanpakken! Lucifers, kaarsen! Laat ze niet vallen!' De woorden kwamen er stotend uit.

Het werd een race tegen de klok.

Floris Luteyn zag kans om brood en wat etenswaren bij elkaar te graaien en gaf deze aan Olivier. 'Hier, ook een lantaarn.' Hij drukte Olivier een brandende stormlantaarn, die aan een haak in de gang hing, in de hand. 'Ga alvast maar naar boven. Ik kom zo. Ik moet eerst nog naar de paarden. Ik moet proberen ze op de dijk te krijgen. Daar zijn ze veilig.'

'Dat redt u nooit. U moet meekomen', drong Olivier bij hem aan. Hij hield de lantaarn in de hoogte.

'Ik kan de dieren niet aan hun lot overlaten. Zorg jij alsjeblieft voor het vrouwvolk.' Floris Luteyn waadde de keuken uit en verliet de boerderij.

Olivier bleef besluiteloos staan. Moest hij die man niet achternaaan en hem helpen? Het licht van zijn zaklantaarn viel op het donkere water dat onder de trap door kolkte en trede voor trede steeg.

Hij raakte licht in paniek. Dat vreselijke water ... Hoe kwamen ze hier weg? Hij draaide zich om en liep de trap op.

‘Waar is mijn vader?’, vroeg Laurien Luteyn, toen Olivier alleen de zolder op kwam.

‘Hij probeert de paarden op de dijk te brengen. Daar zouden ze veilig zijn.’

‘Dat redt hij nooit. Het water stijgt veel te hard’, zei het meisje. Er klonk angst door in haar stem.

‘Je vader komt straks heus wel. Die is verstandig genoeg om te zien wat mogelijk is’, merkte Olivier op. ‘Hier zijn kaarsen. Het lijkt me verstandig er nu maar een aan te steken. Dan kunnen we de lantaarn in geval van nood gebruiken.’

Maar het lukte niet de kaars brandend te houden. Steeds woei een tochtvlaag de vlam uit.

‘Dan maar de lantaarn’, zei Olivier ten einde raad.

Op de zolder was het snijdend koud.

Regen-, hagel- en sneeuwbuien kletterden met onverminderde felheid neer op het dak. Af en toe leek de tot orkaankracht aangewakkerde storm het dak in zijn geheel op te nemen.

De tante zat rillend ineengedoken op een matras. Ze wiegde heen en weer. ‘Het water komt, het water komt’, murmelde ze.

Laurien was bezig haar in dekens te wikkelen.

‘Zal ik even helpen?’, bood Olivier aan.

Maar het meisje weerde hem af. Ze was zijn geïrriteerde gezicht niet vergeten.

‘Sla zelf ook maar een deken om’, adviseerde Olivier.

‘Waar blijft vader?’, vroeg Laurien zich hardop af.

‘Die komt echt wel’, probeerde Olivier haar gerust te stellen. ‘Het valt niet mee in dit weer een stel paarden door het water te leiden.’

Hij liep naar een klein raam in de zoldermuur en probeerde naar buiten te kijken, maar sneeuwflarden sloegen tegen het glas, waardoor het onmogelijk was te zien wat er buiten gebeurde. Hij had er geen flauwe notie van hoe hoog het water stond en of het nog rees. Van beneden hoorde hij het sinistere geluid van meubels die dof tegen de muren bonkten.

‘Hoe hoog staat het water?’, klonk de stem van het meisje.

‘Ik kan het niet zien’, antwoordde Olivier. Hij draaide zich om en liep naar het trapgat. Bij het vage licht van de stormlantaarn zag hij dat het water tot halverwege was gestegen. Hij werd bijna misselijk van angst bij de aanblik van het deinende water. Hij raapte al zijn moed bijeen en liep terug naar het meisje.

‘Hoe hoog?’, vroeg ze.

‘Het staat tamelijk hoog’, antwoordde Olivier voorzichtig. ‘Maar ik denk dat de hoogste stand nu wel bereikt is.’

Het meisje stond op.

‘Wat ga je doen?’, wilde Olivier weten.

‘Ik wil zelf zien hoe hoog het water staat.’

Olivier stak zijn arm uit en wilde haar tegenhouden.

Laurien duwde hem opzij en keek in het trapgat. ‘Wat afschuwelijk! Straks verdrinken we.’ Paniek verscheen op haar gezicht.

‘Zo ver is het nog lang niet’, merkte Olivier beslist op.

‘Wat weet jij daar nu van?’

Een enorme windvlaag stormde op het dak af. Met oorverdovend geweld werden dakpannen opgenomen en weggesmeten. Een donker gat werd zichtbaar tussen de dakspanten. Sneeuwvlagen joegen er onmiddellijk doorheen.

Verbijsterd keek Olivier toe. Alles had hij verwacht, maar niet dit. Wat moest hij doen? Het gat dichtmaken. Maar hoe? Hij keek om zich heen, maar zag al snel dat er tegen dit natuurgeweld niets opgewassen was. Ze moesten maar hopen en bidden dat de storm en de sneeuw minder werden.

De tante was inmiddels wakker geworden door het enorme lawaai. Angstig keek ze naar Laurien. ‘Ik wil naar beneden, naar bed. Ik heb het koud.’

‘Dat gaat niet, tante Jonne. Beneden staat het water. Je zou verdrinken. Dat wil je toch niet?!’

‘k Wou dat ik een vogeltje was ...’, begon Jonne te zingen.

Ik ook, dacht Olivier. O, wat zou ik vliegen! Weg van hier, veilig naar huis.

In de hoek van de zolder stonden een paar kisten en dozen. Hij sta-

pelde ze op elkaar in een half vierkant. ‘Laten we hier maar gaan zitten.’

Terwijl Laurien de vrouw onder haar hoede nam, sleepte Olivier de matrassen erheen.

‘Ik wil naar mijn bed’, jammerde de vrouw.

‘Dat kan niet, tante. Kom, ga hier maar liggen. Zal ik je even lekker toedekken?’

Het meisje trok met zorgzame bewegingen de dekens over de vrouw heen. Toen ging ze zelf ook op een matras zitten. Ze kon amper het beven van haar lichaam onderdrukken.

Olivier ging naast haar zitten, nam een deken en sloeg die om zichzelf en het meisje heen. ‘Leun maar tegen mij aan’, zei hij. ‘Zo word je vanzelf wel warm. Probeer maar te slapen. Kijk, je tante slaapt al. Ik blijf wel wakker.’

‘Ik kan niet slapen’, zei Laurien. ‘Ik ben bang. Stel dat de muren het niet houden, of dat het dak er helemaal af vliegt ... En ik moet maar steeds aan mijn vader denken.’

‘Dit huis is solide genoeg’, verzekerde Olivier haar. De toon van zijn stem klonk zorgeloos, maar in werkelijkheid was hij net zo bang als het meisje.

Een zacht snurken gaf aan dat tante Jonne weer in slaap was gevallen.

‘Hoe laat zou het zijn?’, vroeg Laurien.

Olivier keek op zijn horloge. Bij het licht van de lantaarn zag hij dat het halfvier was.

‘Halfvier al! Waar blijft vader?’

Olivier begon zich ook zorgen te maken om Floris Luteyn. ‘Misschien kon hij niet meer terugkomen doordat het water te hoog stond, en blijft hij bij de paarden op de dijk.’

‘Zou je denken?’

‘Vast. Je vader lijkt me erg verstandig en slim. Die overleeft dit echt wel.’

‘Ik weet niet wat ik beginnen moet, als hij zou ...’ Het meisje maakte de zin niet af. Ze kon het woord ‘verdrinken’ niet uitspreken.

‘Denk nu niet meteen het ergste’, raadde Olivier haar aan. ‘Je houdt veel van je vader, hè?’

Het meisje knikte. ‘Hij is de enige die nog over is’, zei ze. ‘Mijn moeder is overleden toen ik vier was.’ Waarom vertelde ze deze dingen aan een man die ze eigenlijk niet mocht?

‘Mijn vader is overleden’, zei Olivier. Hij vertelde er niet bij op welke manier zijn vader om het leven was gekomen. Zijn vader was op een koude, inktzwarte decemberavond naar de SD gegaan om zijn familie te verraden, en was daarbij in de gracht gelopen. Hij was onder het ijs geschoven en verdronken. Olivier had geen traan om zijn dood gelaten.

‘Maar ik heb een aardige vader teruggekregen’, dacht hij hardop. Windstoten deden hernieuwde pogingen om het dak op te nemen. Golven bonkten tegen de muren. Het huis kraakte in zijn voegen. De vlam in de stormlantaarn flakkerde.

Tante Jonne kreunde af en toe in haar slaap.

Het meisje kromp ineen.

Olivier legde zijn arm nog wat vaster om haar heen. Hij werd overvallen door een hem onbekende emotie: de behoefte dit meisje te beschermen tegen alles wat haar kwaad kon berokkenen. Dit gevoel kende hij niet, en het verwarde hem. Hij was benieuwd of er snel hulp zou komen opdagen om hen van de zolder af te halen. Was alleen dit deel van Zeeland onder water gelopen, of waren er ook nog andere stukken land overstroomd? En hoe stond het ervoor met de rest van de provincies? Waren die buiten schot gebleven, of hadden zij ook last van het nietsontziende natuurgeweld?

‘Probeer maar te slapen. Ik blijf wel wakker’, zei Olivier.

Aan het regelmatigere ademen merkte hij dat het meisje ten slotte in slaap was gevallen.

Ondanks zijn voornemen om wakker te blijven, werd hij overvallen door vermoeidheid en doezelde ook hij weg.

Door een harde klap schrok Olivier op, en hij was meteen klaarwakker.

Ook Laurien schoot recht overeind.

‘Wat was dat?’, vroeg ze verwilderd. Ze keek opzij. ‘Tante? Tante Jonne?’

Haastig stond Olivier op. Waar was die tante in vredesnaam ge-

bleven? Hij greep de lantaarn. De zolder was leeg. Dat mens zou toch niet ...?

‘Tante Jonne!’, riep Laurien.

Alleen het gebulder van de storm en het klotsen van het water was te horen.

Olivier liep naar het trapgat. Hij keek naar beneden en hield een ogenblik zijn adem in. De vrouw was kennelijk de trap af gelopen, had haar hoofd gestoten en was voorover in het water gevallen. Langzaam dreef ze van de trap weg.

‘Wat is er gebeurd?’, vroeg een angstige stem achter hem.

‘Ik ben bang dat je tante een ongeluk heeft gehad’, antwoordde Olivier voorzichtig. Hij graaide naar de lieslaarzen, trok ze aan en liep door het ijskoude water een paar treden de trap af. De kou drong dwars door de laarzen heen en benam hem bijna de adem. Toen boog hij zich voorover, strekte zijn hand uit en probeerde de levenloze vrouw te pakken.

Een plotselinge deining voerde het lichaam met zich mee onder de vloer van de zolder.

Olivier zag in dat hij niets meer kon doen. Hij draaide zich om en liep de trap weer op. ‘Ik kon haar niet meer grijpen’, zei hij klapper-tandend.

Een trek van afgrijzen verscheen op het meisjesgezicht. ‘Is ze dood?’, fluisterde ze.

Olivier knikte. Hij deed de laarzen weer uit. ‘Kom’, zei hij toen.

Ze gingen samen weer op het matras zitten.

‘Hoorde je dan niet dat ze opstond?’, vroeg Laurien radeloos.

‘Ik ben, denk ik, even weggedoezeld’, antwoordde Olivier veront-schuldigend.

‘Wat moet ik mijn vader vertellen? Hij vergeeft het me nooit!’

‘Maar het is jouw schuld toch niet? Ik zou wakker blijven en ik ben in slaap gevallen.’

‘Ik heb beloofd dat ik op haar zou passen’, zei Laurien toonloos.

Olivier van Boulogne voelde zich afschuwelijk. Hij sloeg zijn arm om het trillende meisje heen. ‘Stil maar, je vader zal het heus wel begrijpen. Ik zal het hem uitleggen’, probeerde hij haar te troosten. Maar misschien viel er niets meer uit te leggen, bedacht hij opeens.

Misschien was die vader ook verdrongen. Dat zou vreselijk zijn. Dan had dit meisje geen ouders meer.

‘Heb je nog andere familie?’, vroeg hij aarzelend.

‘Nee’, antwoordde ze kort, terwijl ze met haar hoofd schudde. Haar zachte krulhaar streek langs zijn gezicht.

Vertederend overviel hem. Wat gebeurde er met hem?

‘Woon je nog thuis of woon je op kamers?’, vroeg hij een beetje onhandig, om haar maar op andere gedachten te brengen.

‘Ik zit op kamers. Alleen in de weekends ben ik thuis.’

Dat was pas pech hebben, dacht Oliver. Ben je het weekend thuis, en dan gebeurt er zoiets ellendigs. Nou ja, ze konden elkaar een hand geven. Ga je een keer naar Zeeland, word je getraakteerd op een dijkbreek.

Een snijdend koude windvlaag joeg over de zolder.

Laurien rilde.

Olivier trok haar dichter tegen zich aan en sloeg de deken vaster om haar heen. ‘Het duurt vast niet lang meer. Morgenochtend vroeg zullen ze ons hier wel weghalen.’

‘Denk je dat werkelijk?’ Laurien draaide voorzichtig haar hoofd naar de man. Dat knappe gezicht was wel erg dichtbij, schrok ze. Maar het rare was dat het op een of andere manier vertrouwd aandeed. En het bevreedde haar nog meer dat ze zich veilig voelde bij hem.

‘Echt waar’, verzekerde Olivier haar.

‘Hoe ben je hier terechtgekomen? Ik bedoel: moest je hier zijn?’, vroeg ze na een lange periode van zwijgen. Ze moest haar gedachten verzetten en niet steeds denken aan het ongeluk of wat er misschien gebeurd was met haar vader.

‘Ik was op weg naar een studievriend in Stavenisse, Jochem van Andel. Misschien ken je hem wel.’

Nee, ze kende hem niet, maar de familie wel. Die woonde in een deftige state even buiten Stavenisse. Ze was er weleens langsgefietst. De state leek nog het meest op een enorm landhuis, omringd door schitterend aangelegde tuinen. Nee, de Van Andels behoorden absoluut niet tot de sociale kring van de Luteyns. Ze durfde niet goed te vragen wat hij deed voor de kost.

‘Op het moment ben ik soldaat in harer majesteits leger’, ging Ollie verder, alsof hij haar gedachten had geraden. ‘Ik lig zagezegd in Ossendrecht. Maar binnenkort word ik overgeplaatst naar de officiersopleiding in Ede. Daarna ga ik waarschijnlijk terug naar de universiteit. Ze hebben me daar een baan als wetenschappelijk medewerker aangeboden.’

‘Je hebt gestudeerd’, begreep ze.

‘Ja, biochemie.’

‘Wat houdt dat in?’

‘De studie van chemische processen binnen levende organismen. Bijvoorbeeld hoe ziekten ontstaan, en wat je ertegen kunt doen.’

Met verbazing hoorde Laurien het plotselinge enthousiasme in zijn stem, en ze zag de geestdrift op zijn gezicht. Hij was dus niet helemaal het losbollige type zoals hij eerst had doen voorkomen. Het veroorzaakte een warm gevoel bij haar. Ze glimlachte licht.

Geboeid keek Olivier naar het meisjesgezicht, dat opeens zijn onaandoenlijkheid had verloren. Hij glimlachte terug en trok de deken nog steviger om hen heen. Door het optrekken van de deken werden haar voeten zichtbaar. Bij het flakkerende licht van de lantaarn leken ze nog langer.

‘Je hebt behoorlijk grote voeten’, merkte hij op.

Ijlings trok Laurien haar voeten terug. ‘Als je kritiek hebt, moet je boven zijn’, zei ze vinnig. Alle vriendelijkheid was uit haar gezicht verdwenen.

‘Boven?’, vroeg hij verbaasd.

‘Ja, bij God. Ik heb mijn voeten niet zelf gemaakt, hoor.’

‘Nou, je hoeft niet zo boos te worden. Ik bedoel er niets mee.’

‘Dacht je dat het leuk was telkens zulke opmerkingen te moeten horen?’, vroeg ze boos.

‘Ik zei toch niet dat ze lelijk waren?’

‘Dat moest er nog bij komen!’

Nou, dit meisje was beslist geen engel, dacht Olivier van Boulogne. Eerder een kat die plotseling haar klauwen kon uitslaan.

Beukende golven en felle rukwinden deden een hernieuwde aanval op het huis. De zolder bewoog trillend en krakend heen en weer.

Laurien dook in elkaar.

‘Rustig maar. Er kan je niets gebeuren. Dit huis houdt het wel.’ Olivier streek even licht over haar hoofd. ‘Het is juist goed dat het huis een beetje meegeeft. Dan stort het niet zo snel in elkaar.’

Wat een rare toestand, dacht Laurien. Zat ze nota bene te bekvechten over haar voeten, terwijl het huis op instorten stond, en hun leven bedreigd werd. Haar wereld was in een complete chaos veranderd. Tante Jonne dood, en haar vader ... Ze durfde niet verder te denken. En waarom kwam niemand hen redden?

Sneeuwvlokken dwarrelden door het gat in het dak en vormden een dunne laag op de zoldervloer.

Wat een uitzichtloze situatie, dacht Olivier van Boulogne.

De ochtend brak aan. Vaal winterlicht scheen over de zolder.

Laurien sliep. In haar slaap had ze zich vast tegen Ollie aan gekruld. Olivier durfde zich niet te bewegen, bang haar wakker te maken. Hij keek neer op het bleke gezichtje. De lange, lichtbruine wimpers lagen als boogjes op haar wangen. De mond was iets geopend, als van een klein kind dat diep in slaap is. Zijn armen waren stijf van de kou en van het vasthouden. Even bewoog hij ze.

Onmiddellijk werd het meisje wakker. Ze schrok overeind. Niet-begrijpend keek ze even om zich heen, maar onmiddellijk daarna wist ze weer waar ze was. De binnenkant van haar mond voelde droog en pijnlijk aan. ‘Ik heb dorst’, zei ze, terwijl ze met haar tong over haar lippen bewoog.

Olivier stond op en liep naar het gat in het dak. Voorzichtig schoof hij het laagje sneeuw dat over een van de kapotte balken lag, in de palm van zijn hand en liep terug.

‘Het is niet veel.’ Hij schoof de sneeuw in haar handen.

‘Dank je wel’, sprak ze verlegen.

Olivier deed de lamp uit en liep naar het raam. Hij keek naar buiten. Even hield hij zijn adem in. Een overweldigende watervlakte strekte zich uit tot aan de horizon. De wind stuwde de golven met schuimkoppen voort. De takken van de kale bomen die boven het water uitstaken, waren bedekt met een dunne sneeuwlaag. Heel in

de verte zag hij een dak net boven de golven uit rijzen. Een witte vlag wapperde als teken van leven uit een dakraam. Alles had hij verwacht, maar niet dit. Dit was een ramp. Vlak onder hem dreef iets voorbij. Met afschuw zag hij dat het een dode koe was. Hij voelde hoe hij begon te trillen. Paniek benam hem de adem. Wat moesten ze doen? Wat konden ze doen? En waar bleven de boten om hen te redden? Was heel Nederland onder water gelopen?

Laurien kwam naast hem staan. Haar ogen werden groot van afgrijzen.

Heel in de verte begon een torenklok te luiden.

‘De kerk’, fluisterde Laurien. ‘De torenklok roept de mensen naar de kerk. Weten ze dan niet ...?’

‘Nee,’ merkte Olivier beslist op, ‘dit is niet het gewone luiden. Dit is het luiden van een noodklok. Je zult zien dat ze nu gauw komen.’ Maar Olivier van Boulogne had ongelijk. De klok bleef wel luiden, maar in de grijze, woelige watervlakte dreven alleen ontwortelde bomen, kapotgeslagen huisraad, kadavers van koeien, schapen en paarden en wrakstukken van huizen en schuren. Er was geen boot te bekennen.

De lange dag kroop voorbij, de schemer viel in. Wanhopig keken Laurien en Olivier elkaar aan. Werden ze vergeten?

De storm nam af. Er kwamen nog wel windstoten, maar die waren aanzienlijk minder krachtig dan de beukwinden van de vorige nacht.

Af en toe dommelden ze in, maar de meeste tijd waren ze wakker. Dan vertelde Olivier als afleiding over zijn familie, waar hij woonde en wat hij deed.

Er ging een andere wereld open voor Laurien. Een wereld van studie, luxe, feesten, dure hobby’s en muziek. Een wereld waarin meisjes konden worden wat ze wilden. Oliviers oudste zusje bleek zangeres te zijn. Ze was getrouwd met een huisarts en had een zontje van tweeënhalve. Laurien meende dat ze weleens iets over haar had gelezen in een of andere krant. Bernice, het tweede zusje, was zeker zijn lievelingszusje, want in zijn stem klonk opeens zoveel genegenheid door. Bernice was glazenier. Ook zij was getrouwd, maar had

nog geen kinderen. Het jongste zusje, Emma, studeerde rechten. 'En mijn moeder ...' Olivier zweeg even. 'Ik kan me geen liever, geen knapper iemand voorstellen', ging hij toen enthousiast verder. 'Maar nu ben jij aan de beurt. Ik heb al veel te veel verteld. Ben je verliefd, verloofd, getrouwd ... Nee,' onderbrak hij zichzelf, 'je bent niet getrouwd, maar misschien verloofd of verliefd ...?'

Laurien schudde haar hoofd. 'Niet verloofd, en ook niet verliefd.' 'Wil je wel trouwen?'

Wat een onbescheiden vraag. Zoiets vroeg je toch niet?

'Nou?', drong hij aan. Zijn ogen stonden plagend. Hij zag haar verlegenheid.

'Het lijkt me wel leuk', omzeilde ze het antwoord. 'En jij?'

'Trouwen?' Hij haalde zijn schouders op. 'Voorlopig nog niet. Ik denk dat ik niet het trouw-type ben.' Op het moment dat hij de woorden uitsprak, wilde hij ze meteen weer inslikken, maar het was al te laat. Hij kon zich wel voor zijn hoofd slaan. Zo kreeg ze natuurlijk helemaal een verkeerd beeld van hem. Ze wantrouwde hem toch al. Dat had hij overduidelijk gemerkt toen hij haar net had ontmoet.

Laurien draaide haar hoofd af. Dus toch het losbollige type dat meer van flirten hield dan van een serieuze relatie, dacht ze mismoedig. Maar waarom zou ze mismoedig zijn? Deze man was gewoon een passerende voorbijganger. *Ships that pass in the night*. 'En voor de rest valt er niet veel te vertellen, ben ik bang', besloot Laurien een beetje gelaten. 'Je weet het voornaamste al. Je kent mijn vader en mijn ...' Ze maakte de zin niet af.

'Laat maar', sprak Olivier snel. Hij werd overvallen door intens medelijden. Zo alleen op de wereld te moeten zijn. En dan ook nog studeren voor onderwijzeres ... Wat een afschuwelijk, saai leven. Hij schaamde zich bijna voor zijn eigen leven. Snel ging hij over op een ander onderwerp.

Het werd een zware tijd. De dorst konden ze nog enigszins lessen met de sneeuw die af en toe binnendwarrelde, maar het brood en de andere etenswaren waren op. Het was alsof de kou nog intenser werd.

De meeste tijd zaten ze dicht tegen elkaar aan gedrukt, met de dekens strak om zich heen getrokken. Maar de dekens werden vochtig, net als de matrassen.

Telkens wanneer ze ergens in de verte een motor hoorden, sprongen ze op en begonnen ze te schreeuwen.

Olivier had een vlaggenstok gevonden en daar een lap aan gebonden. Daarmee zwaaide hij in het grote gat van het dak. Maar kennelijk werd het zwaaien en schreeuwen niet opgemerkt, want de redding bleef uit.

Olivier was ervan overtuigd dat ze spoedig gered zouden worden, maar Laurien zag het niet meer zitten. Ze was ijskoud, had dorst en vooral pijn in haar maag die met het uur erger werd. Wat als het ernstiger werd?

‘Wees maar niet bang’, probeerde Olivier haar te troosten. ‘Maagpijn krijg je vaak wanneer je onder grote spanning komt te staan. Je zult zien, zodra je eenmaal hier weg bent en veilige grond onder je voeten hebt, voel je geen pijn meer. Vertrouw me maar.’

Olivier begon weer verhalen te vertellen om haar gedachten te verzetten. En hij kende veel verhalen. Hij was zelfs een keer met de dood bedreigd. En nog wel door een halfzusje! Laurien had er moeite mee het verhaal te geloven, maar zulke verhalen verzong je toch niet? Een vader die een dubbelleven leidde en een gek halfzusje dat er moorddadige neigingen opna hield. Dan had hij nog familie die in een boerderij woonde in het oosten van het land, in Leevoort. Daar zou ze wel willen wonen, zo gezellig, zo ... zo ... warm, en vooral liefdevol. Dat kon ze opmaken uit het verhaal dat Olivier vertelde, maar ook uit de klank in zijn stem. Heerlijk, met koeien, kippen, poezen en schapen en een oude tante die kon goochelen. In die boerderij waren kasten vol boeken, en iedereen leek wel een muziekinstrument te kunnen bespelen. En dat ene nichtje maakte bloemstukken van bloemen uit haar eigen tuin. Leevoort ... Een soort paradijs op aarde.

Olivier vertelde ... vertelde ...

En ondertussen verstreek de tijd.

Tegen het ochtendgloren van de vijfde dag hoorden ze het geronk van een zware motor.

Olivier sprong op, rende naar het zolderraam en zag vlak boven zijn hoofd een marinehelikopter. Hij zoog het water in woeste golven omhoog en cirkelde boven de boerderij.

Olivier begon met zijn armen te zwaaien. Waterdruppels sproeiden over hem heen. In een oogwenk was hij drijfmat, maar dat kon hem niet schelen. ‘Hier’, schreeuwde hij. ‘Help!’

Iemand zwaaide. Daarna vloog de helikopter verder.

‘Eindelijk! Ze hebben ons gezien’, zei hij met glanzende ogen tegen Laurien. ‘Nu zal het niet lang meer duren totdat ze bij ons zijn.’

Laurien lachte opgelucht, maar opeens betrok haar gezicht. ‘Tante Jonne?’

‘Wat bedoel je?’

‘Moeten we ... Ik bedoel ... Ze blijft alleen achter.’

‘Je tante is dood, Laurien. Ze zullen eerst de levende mensen willen redden. Pas later zijn de doden aan de beurt.’

Laurien knikte. Stomme vraag van haar. Maar het idee dat ze dat arme lichaam alleen moest achterlaten, vervulde haar met intense treurigheid.

Het duurde toch nog een paar uur totdat de eerste motorboot langskwam. Hij was propvol mensen met afgetobde gezichten die van de zolders en daken waren gehaald. De meeste vrouwen droegen hoofddoeken. Sommigen hielden baby’s en kleine kinderen in hun armen geklemd.

‘Er is nog net één plaats beschikbaar’, riep de man die aan het roer stond. ‘Meer kunnen er niet mee, want dan zijn we bang dat we kapseizen. De volgende boot komt achter ons aan. Daarin is iets meer ruimte.’

‘Ga jij maar. Ik wacht op de volgende boot’, zei Olivier. Hij duwde Laurien naar voren.

‘Nee, ik blijf bij jou.’

Een rukwind stormde aan over het water. De vloer onder hun voeten kraakte en trilde.

‘In de boot’, beval Olivier.

Zonder nog een woord te zeggen stapte Laurien van de smalle ven-

sterbank in de wachtende, wiebelende boot. Behulpzame handen trokken haar binnenboord.

Laurien draaide zich om en zwaaide naar Olivier. Haar keel kneep dicht. Tranen verduisterden haar ogen. Ze had het gevoel alsof ze op dat moment iets heel kostbaars verloor.

‘Stil maar, kind, het is over’, zei een vriendelijke mannenstem. ‘Je bent veilig.’

Olivier van Boulogne keek de slingerende boot na. ‘Vaarwel, engel van Van Eyck’, zei hij zacht en een beetje weemoedig. Zou hij dit Zeeuwse meisje dat hem in die korte tijd zo na aan het hart was komen te liggen, ooit terugzien?

Hoewel het weer heviger begon te sneeuwen, bleef hij rillend bij de raamopening staan. Met afkeer dacht hij aan de dode vrouw die in het water verdwenen was. Waar zou ze nu zijn? Olivier trok de lieslaarzen aan en liep naar het trapgat. De vrouw was nergens te bekennen.

Vervelend, het was alsof hij koorts had. Rillingen joegen over zijn rug. Hij voelde zich heet en koud tegelijk. En waarom deed zijn zij opeens zo’n pijn? Hij had zich toch niet gestoten? Olivier durfde amper adem te halen. Waar kwam die pijn opeens vandaan?

Gelukkig liet de tweede boot niet lang op zich wachten. Olivier stapte in de wankelende boot en nam plaats op de achterpunt. Nog even keek hij om. Te laat hoorde hij roepen: ‘Bukken!’ Een tak klapte tegen zijn achterhoofd ... Stervenskoud water omgaf hem.

Toen werd het donker.

AANGRIJPENDE ROMAN DIE JE NIET MEER LOSLAAT

1 Februari 1953, de watersnoodramp.

Hoewel de families Van Boulogne en Gerlach in het oosten van het land wonen, krijgen zij toch te maken met het rampzalige natuurgeweld. Olivier van Boulogne bevindt zich op het eiland Tholen als hij overvallen wordt door het hevige noodweer. Hij schuilt bij een familie en ontmoet daar het wereldvreemde meisje Laurien Luteyn. Een bijna fataal ongeluk dreigt een eind te maken aan wat een prelude, een voorspel leek tot geluk.

Ook de familie Gerlach komt er niet zonder kleerscheuren vanaf ... Dochter Maartje, die als verloskundige zich het lot van de ongehuwd zwangere Jetje aantrekt, reist op de avond van 31 januari tijdens de storm van Amsterdam naar huis en ontmoet in de trein de man die invloed zal hebben op haar verdere leven. Lukt het haar om Jetje uit de handen van haar belager te houden?

Prelude in springtij is het schitterende vervolg op *Het lied der seizoenen* en *Melodie der herinnering* en wordt vervolgd door het slotdeel *Herfstsonate*.

De zussen Margreet en Reina Crispijn schreven samen eerder *Het lied van het leven* en *Juliana*, gebaseerd op de vierdelige televisieserie. Ook los van elkaar schreven zij al meerdere romans.

NUR 301

Zomer & Keuning

ISBN 978-90-5977-264-9

9 789059 772649

www.kok.nl